

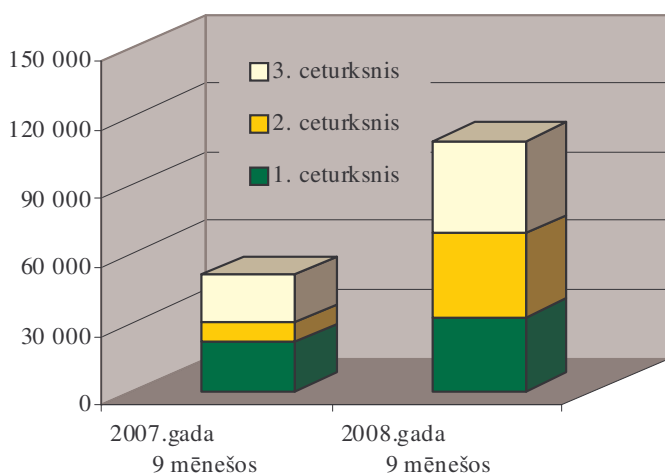
TABAKAS IZSTRĀDĀJUMU APRĪTE 2008.gada 9 mēnešos

1. Akcīzes nodokļa ieņēmumi

2008.gadā par tabakas izstrādājumiem **plānots iekasēt** akcīzes nodokli **Ls 133 milj.** apmērā, kas ir par 79% vairāk kā bija 2007.gada faktiskie (Ls 74,24 milj.) nodokļa ieņēmumi. Akcīzes nodokļa ieņēmumu gada plāns stādīts, ņemot vērā kārtējo un salīdzinoši būtisko akcīzes nodokļa likmes palielinājumu cigaretēm ar 2008.gada 1.janvāri.

1.attēls

Akcīzes nodokļa ieņēmumi (tūkst. Ls)

2008.gada 9 mēnešos par tabakas izstrādājumiem iekasēti **Ls 109,3 milj.**, kas ir par Ls 58,8 milj. jeb aptuveni divas reizes vairāk kā pērnā gada attiecīgā perioda ieņēmumi.

Galvenais akcīzes nodokļa ieņēmumu pieauguma iemesls neapšaubāmi ir straujais akcīzes nodokļa likmes palielinājums ar 2008.gada 1.janvāri, arī brīvā apgrozījumā patēriņam Latvijā izlaisto cigarešu apjoma kāpums par 40% deva papildus ieņēmumus šī gada valsts budžetā.

Izvērtējot akcīzes nodokļa ieņēmumus pa **tabakas izstrādājumu veidiem** (skat. *1.pielikumu*), pieaugums salīdzinājumā ar 2007.gada 9 mēnešiem vērojams visiem tabakas izstrādājumiem, izņemot cigārus un cigarellas, kuriem tas ir samazinājies par 20%.

Vislielāko akcīzes nodokļa ieņēmumu daļu sastāda ieņēmumi par cigaretēm – 99,7% (skat. *1.pielikumu*), tāpēc jebkuras izmaiņas nodokļu likmēs vai cigarešu aprītes rādītājos viennozīmīgi būtiski ietekmē akcīzes nodokļa ieņēmumus.

Akcīzes nodokļa likmju paaugstināšana cigaretēm ar mērķi sasniegt Eiropas Savienības direktīvā noteikto minimālo nodokļa likmi tika ieviesta pakāpeniski (skatīt tabulu) pēc iepriekš izstrādāta plāna. Minimālā akcīzes nodokļa likme cigaretēm tiks sasniegta 2009.gada 1.janvārī:

Tabakas izstrādājumu veids	2006.gada 1.janvāris	2007.gada 1.janvāris	2007.gada 1.jūlijs	2008.gada 1.janvāris	2009.gada 1.janvāris**
Cigaretēm (Ls par 1000 cigaretēm)	7,6+14,8%*	8,4+19,2%*	10+25%*	17,8+32,2%*	22,5+34,5%*
Cigāri un cigarillas (Ls/1000 gab.)	11	11	11	11	11
Smēķējamai tabakai (Ls/kg):					
Smalki sagrieztai tabakai cigarešu uztīšanai	21	23	23	23	23
Citai smēķējamai tabakai	14	14	14	14	14

* procenti no maksimālās mazumtirdzniecības cenas

** šobrīd spēkā esošā likuma noteiktās likmes

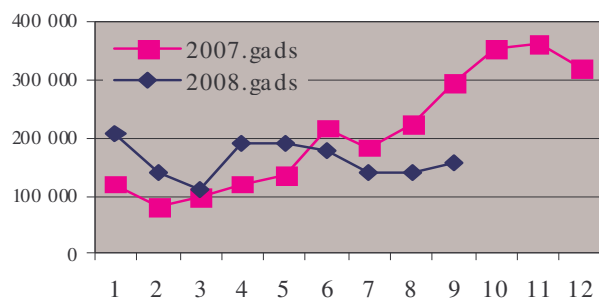
Lai izveidotu vienmērīgus konkurences apstākļus visiem tirgus dalībniekiem, kā arī lai nodrošinātu pilnvērtīgus akcīzes nodokļa ieņēmumus valsts budžetā par visām precēm, kas nodotas patēriņam Latvijā, likumā „Par akcīzes nodokli” 2007.gada decembrī tika iestrādāta norma par obligātajām inventarizācijām un nodokļa starpības samaksu nodokļa likmju izmaiņu gadījumā. Jau 2008.gada pirmo mēnešu dati liecināja par **virkni pozitīvajām izmaiņām** akcīzes nodokļa tabakas izstrādājumiem iekasēšanas procesā:

- 1) tika līdzsvaroti akcīzes nodokļa ieņēmumi mēnešu griezumā;
- 2) valsts budžetā papildus ikmēneša ieņēmumiem tika ieskaitīti līdzekļi par uzkrājumiem – šī gada pirmajos 2 mēnešos Ls 2,5 milj., kas līdz šim nodokļa likmju izmaiņu gadījumā vispār netika iekasēti;
- 3) tika līdzsvaroti cigarešu realizācijas apjomi, kas novirzīti patēriņam Latvijā (skat. 5.attēlu), jo vairumtirdzniecības un mazumtirdzniecības vietās vairs netiek veidoti uzkrājumi 4-5 mēnešu patēriņam, kā tas tika novērots pēdējos gados;
- 4) tika veicināti godīgas konkurences apstākļi starp komersantiem, jo akcīzes nodokļa starpība jāmaksā par visām precēm, kas izlaistas patēriņam Latvijas iekšējā tirgū, un visos preču aprītes posmos.

2. Tabakas izstrādājumu ražošana

Latvijā septembra beigās bija trīs akcīzes preču noliktavu turētāji, kuriem ir tiesības veikt tabakas izstrādājumu ražošanu. Līdz šim valstī tiek ražotas tikai cigaretes. 2008.gada 9 mēnešos praktiski visu saražoto cigarešu apjomu nodrošinājusi SIA „Scandinavian Tobacco”.

Saražotais cigarešu apjoms (tūkst.gab.)

2008.gada 9 mēnešos no Latvijas tika izvesti **1065,8 milj.** saražoto cigarešu, kas sastāda 73% no visa šajā periodā Latvijā saražoto cigarešu apjoma, tāpēc arī 2. un 3. grafiskajā attēlā ir vērojamas zināmas līdzības, jo cigarešu ražošanas apjomus pamatā ietekmē citu valstu pieprasījums.

Kopumā no Latvijas izvesto cigarešu apjoms saglabājies 2007.gada attiecīgā perioda līmeni. No izvestā apjoma 79% tika nosūtītas uz ES dalībvalstīm, bet pārējās eksportētas uz trešajām valstīm.

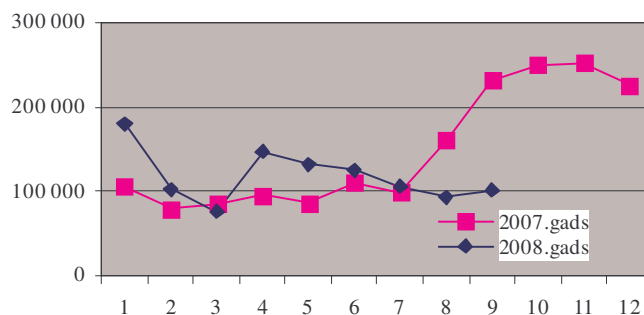
2.attēls

2008.gada 9 mēnešos Latvijā kopumā **saražoti 1452,4 milj. cigarešu**, kas ir gandrīz tikpat, cik 2007.gada attiecīgajā periodā.

No vietējā ražojuma cigarešu apjoma Latvijas tirgum tika novirzīti 28% produkcijas, pārējā tika izvesta no Latvijas.

3.attēls

Latvijā ražoto cigarešu izvešana (tūkst.gab.)

3. Tabakas izstrādājumu ievēšana un imports

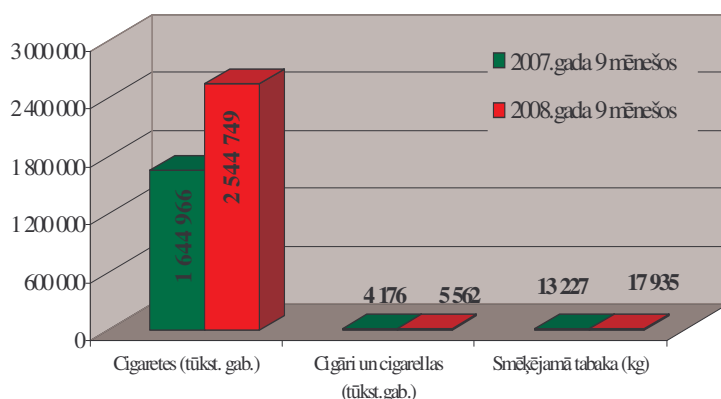
2008.gada septembra beigās Latvijā 25 komersantiem bija spēkā esošas licences akcīzes preču noliktavu turētāju darbībai. Šajā periodā ievestos/importētos tabakas izstrādājumus brīvā apgrozījumā patēriņam izlaida 16 komersanti.

2008.gada 9 mēnešos akcīzes preču noliktavās Latvijā ievesti **6051,7 milj.** cigarešu, **4586 tūkst.** cigāru un cigarillu, kā arī **16495 kg** smēķējamās tabakas.

No akcīzes preču noliktavām uz citām valstīm šajā periodā tika izvesti 3519 milj. cigarešu, savukārt brīvam apgrozījumam patēriņam Latvijā izlaisti 2544,7 milj. ievesto/importēto cigarešu, 5562 tūkst. cigāru un cigarillu, kā arī 17935 kg smēķējamās tabakas.

4.attēls

Ievestā/importētā produkcija, kas laista brīvā apgrozījumā (patēriņam)

Brīvam apgrozījumam izlaisto cigarešu apjoms **2008.gada 9 mēnešos** par 55% pārsniedz 2007.gada attiecīgā perioda rādītāju, jo pērnā gada sākumā brīvam apgrozījumam tika izlaisti salīdzinoši pavisam neliels cigarešu apjoms, kas bija kā sekas 2006.gada beigās izveidotajiem lielajiem cigarešu uzkrājumiem tirdzniecības vietās.

Ievesto/importēto cigāru un cigarillu apjomi, kas laisti brīvā apgrozījumā patēriņam Latvijā, 2008.gada 9 mēnešos salīdzinājumā ar 2007.gada attiecīgo periodu ir pieauguši par 33%, bet smēķējamās tabakas apjomi par 36%.

4. Kopējā tabakas izstrādājumu realizācija Latvijā

Par kopējo tabakas izstrādājumu realizāciju valstī šajā pārskatā tiek uzskatīta tabakas izstrādājumu ražotāju un ievestās no ES dalībvalstīm un importētās no trešajām valstīm produkcijas novirzīšana izplatīšanai patēriņam Latvijā.

Kopumā pēdējos gados cigarešu realizācijas apjomi Latvijas tirgū vērtējami kā stabili – 2006.gadā tie bija par 9% augstāki kā 2005.gadā, savukārt 2007.gadā par 7% augstāki kā 2006.gadā. Par 2008.gada rādītājiem objektīvi varēs spriest tikai pēc kopējo šī gada rādītāju apkopošanas, tomēr jau šobrīd ir skaidrs, ka tie būs ar zemāku pieaugumu kā pērn, jo cigarešu cenas akcīzes nodokļa likmju palielinājuma rezultātā ir būtiski augstākas, kā arī kopējā ekonomiskā situācija Latvijā ir uzsākusi lejupslīdi.

Tomēr jāņem vērā, ka galvenais akcīzes nodokļa piemērošanas cigaretēm mērķis ir tabakas un tās izstrādājumu kā veselībai kaitīgu vielu patēriņa samazināšana.

2008.gada 9 mēnešos kopumā brīvā apgrozījumā patēriņam Latvijā izlaisti **2950,9 milj. cigarešu, 5565 tūkst.gab. cigāru un cigarillu, kā arī 17439 kg smēķējamās tabakas.**

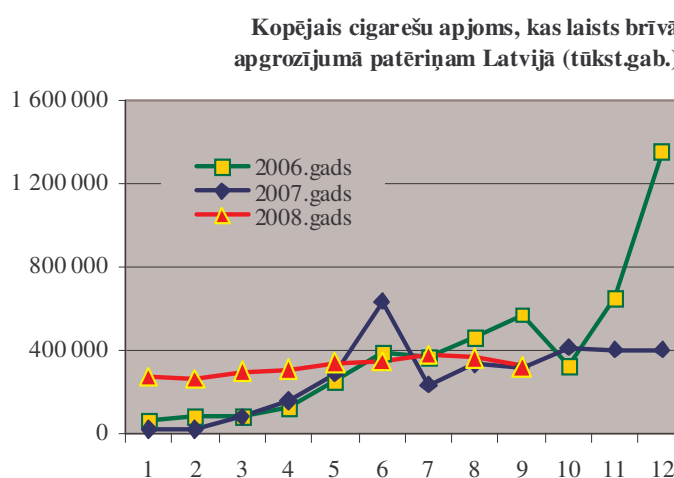
Patērētāju vidū populārākās ir "Marlboro", "Winston" un "Monte Carlo" markas cigaretes, pārējās Latvijā pieprasītākās cigaretes, kā arī lielākos tabakas izstrādājumu ražotājus un importētājus skatīt 3.pielikumā.

Tā kā Latvijas Republikā nav pieejami valsts statistiskie rādītāji par cigarešu patēriņa apjomu, Valsts ieņēmumu dienests piedāvā rādītāju, kas visobjektīvāk raksturo cigarešu patēriņa attīstības tendences – **brīvā apgrozījumā patēriņam Latvijā izlaisto cigarešu apjoms**, kas 2008.gada deviņos mēnešos ir **2951 miljoni cigarešu**. Ja salīdzina ar pērnā gada vidējo mēneša rādītāju, šī gada vidējais mēneša apjoms ir par **18% augstāks** kā pērn.

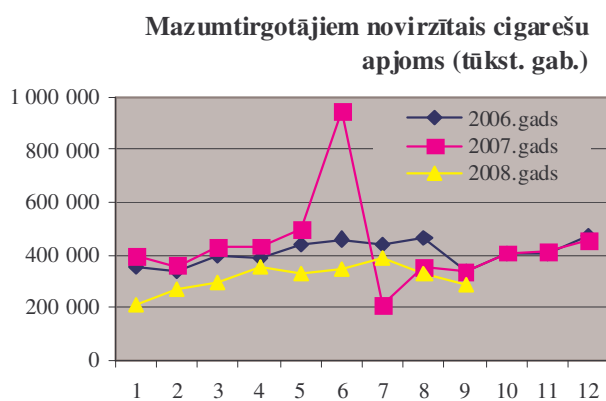
5.attēls

Salīdzinājums tiek veikts pret vidējo mēneša rādītāju, jo tas **objektīvi** parāda situāciju cigarešu tirgū, kas līdz šī gada sākumam tika pakārtots ikgadējām akcīzes nodokļa palielināšanas reizēm (pēdējās – 2007.gada 1.janvārī un 1.jūlijā, kā arī 2008.gada 1.janvārī).

Uzskatāmi to var vērot 5.attēlā – brīvā apgrozījumā patēriņam Latvijā pirms likmju palielināšanas tika izlaistas cigaretes vairāku mēnešu patēriņam. 2006.gada nogalē izveidotie uzkrājumi tirdzniecības vietās radīja situāciju, ka 2007.gada pirmajos mēnešos brīvā apgrozījumā cigaretes vispār netika izlaistas.

Otrs tabakas izstrādājumu tirgu raksturojošais rādītājs ir cigarešu mazumtirgotājiem novirzītais apjoms, kas 2008.gada deviņos mēnešos ir 2791,9 milj. cigarešu. Šī gada vidējais mēneša rādītājs ir par 29% zemāks kā pērn vidēji mēnesī, kas acīmredzami neatbilst faktiskajai situācijai (ko pierāda akcīzes nodokļa ieņēmumu straujais pieaugums) sekojošu apsvērumu dēļ:

- 1) 2008.gada janvārī 82% cigarešu tika tirgotas no krājumiem tirdzniecības vietās par „vecajām” cenām, kas nozīmē, ka janvāra salīdzinoši zems mazumtirgotājiem novirzītais cigarešu apjoms neatspoguļo objektīvo situāciju par cigarešu patēriņu Latvijā;
- 2) 2007.gada jūnijā mazumtirdzniecībai tika novirzīts 2,3 reizes lielāks apjoms kā pērnā gada vidējais mēneša rādītājs, jo tobrīd mazumtirgotājiem nebija jāmaksā nodokļa starpība.